

Sajtó háttéranyag
kiadja a Magyar Természetvédők Szövetsége
2018. július. 23.

Az Európai Bíróság döntése: bejönnek-e a "2.0-ás GMO-k" a hátsó ajtón?

Mikor és miről is fog dönteni a luxemburgi székhelyű testület és ez miért fontos?

2018. július 25-én az Európai Unió Bírósága döntést fog hozni az ügyben, hogy a génmódosított vetőmagok és élelmiszerek új generációját – az ún. "2.0-ás GMO-kat" – teljes mértékben génmódosított szervezetként kell-e szabályozni ([C 528/2016](#). sz. ügy). [1]

[Az ügyben](#) a Francia Államtanács fordult az Európai Bírósághoz, miután francia civil szervezetek, köztük a Föld Barátai Franciaország nemzeti szinten kezdeményezte azt.

Amennyiben a bíróság döntése követi az üggyel megbízott főtanácsosa véleményét, akkor valószínűleg azt fogja javasolni, hogy az ezekkel az új génmódosítási technológiával előállított élelmiszereket és haszonnövényeket az EU jogi definíciói alapján génmódosított szervezetnek (GMO-nak) kell minősíteni. [2]

Ugyanakkor ez nem azt jelenti, hogy e termékek automatikusan ugyanazoknak az élelmiszerbiztonsági szabályok hatálya alá fognak esni, mint amelyek a jelenlegi génmódosított termékekre vonatkoznak – ezáltal előfordulhat, hogy ezek a „2.0-ás GMO” termények és élelmiszerek anélkül kerülhetnek köztermesztésbe ill. fogyasztásra az Unióban, hogy megfelelő hatásvizsgálat alá esnének vagy egyáltalán jelölnék őket.

Mik ezek az új, 2.0-ás génmódosítási technikák?

Ezekkel az új technikákkal olyan módos változtatják meg a növényi sejtek genetikai anyagát, amelyek nem következnek be a hagyományos növénynevelés során. A génkészlet ilyen történő megváltoztatásával ugyanazok a nem kívánt változások megjelenhetnek a sejtekben, mint jelenlegi génmódosítási módszereknél. Amikor ezen új technikák környezeti és egészségügyi kockázatairól van szó, ugyanazok a kérdések merülnek fel, mint régi GMO-k esetén. Ezen módszerek némelyike viszonylag jól ismert, mint például a CRISPR, viszont a döntés kiterjed más technikákra, mint például a TALEN és a ZFN.

Jelenleg egyetlen olyan haszonnövény van köztermesztésben, amely ezeknek az új módszereknek az alkalmazásával jött létre, egy olajrepce vonal, amelyet az Egyesült Államokban természetesen. Bizonyos szója, kukorica és burgonya fajták pedig engedélyezésre várnak. Az Egyesült Államokban nem szabályozzák a GM-növényeket azon az alapon, hogy azok genetikailag módosítottak.

Míg ezeket a "2.0-ás GMO-kat" gyakran start-up cégek és egyetemek fejlesztették ki, a szabadalmak és licencek több mint 70%-a a hat legnagyobb biotechnológiai vállalat tulajdonában van.

Mi várható az Európai Bíróság döntése során?

Jelenleg néhány régebbi nemesítési technika kivételt képez az EU GMO-jogszabályai alól. Ezek a régebbi „mutagenézises” technikák – ahol a növényeket vegyi vagy besugárzásos stressznek teszik ki – mentesülnek az Európai Unió 2001-ben elfogadott GMO-jogszabályainak hatálya alól.

A bíróság határozata főleg arról fog szólni, hogy mire terjednek ki ezek a kivételek: néhány vagy esetleg az összes 2.0-ás GMO-technika mentesül a jogszabály hatálya alól vagy csak néhány régebbi mutagenézises technikák maradnak továbbra is a szabályozatlanok?

Amennyiben az előzetes várakozásoknak megfelelő döntés születik, akkor valószínűleg az ezekkel az új génmódosítási technikák felhasználásával előállított élelmiszerek és haszonnövények génmódosított szervezetnek minősülnek majd.

Ugyanakkor ez nem jelenti automatikusan azt, hogy azokat a jelenlegi GMO-jogszabályok hatálya alá esnek majd. Az Európai Bíróság döntésének részleteitől, valamint a döntés utáni hetekben a politikusaink tetteitől függően, a 2.0-ás GMO-k akár köztermesztésbe kerülhetnek Európában bármiféle hatásvizsgálat és ellenőrzés nélkül.

A bíróság döntésének függvényében az alábbi három lehetséges forgatókönyv merül fel:

- a) **Teljes szabályozás.** Az Európai Bíróság úgy dönt, hogy a új, 2.0-ás génmódosítási technikákat teljes mértékben a meglévő jogszabályok alapján kell szabályozni. Ezt azt jelenti, hogy mindegyik esetében hatásvizsgálatra, jelölésre (címkézésre) és a nyomkövethetőség biztosítására van szükség.
- b) **A génmódosított szervezetek (GMO) definíciójának megváltoztatása.** Az Európai Bíróság úgy dönt, hogy az génmódosított szervezetek jelenlegi uniós definíciójában hiányosságok vannak, és azok frissítésre szorulnak, ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság tegye meg az ennek megfelelő lépéseket. Ezt azt jelenti, hogy lesz egy átmeneti időszak, amikor alapvető fontosságú, hogy az Európai Bizottság és a tagállami jogalkotók és hatóságok biztosítsák az import feletti ellenőrzést, és a 2.0-ás GMO-k engedélyezését meg kell tiltani vagy pedig arra a jelenlegi GMO-jogszabályokat kell alkalmazni, hogy elkerüljünk rejtett bejutásukat az vetőmagkészletekbe és az élelmiszerekbe, ill. a környezetbe történő kijutásukat.
- c) **Néhány 2.0-ás GMO mentesül a szabályok alól.** Az Európai Bíróság úgy dönt, hogy néhány (de nem mindegyik) új génmódosítási technikát úgy minősítenek, hogy GMO-terméket eredményez, de mentesül a GMO-jogszabályok hatálya alól. Ez azt jelentené, hogy 2.0-ás GMO-k kerülnének a köztermesztésbe az EU-ban anélkül, hogy jelölnék őket, biztosítva lenne a nyomkövethetőségük és nem kerülnének be az engedélyezési folyamatba.

Mit jelentenének ezek a forgatókönyvek az élelmiszer- és mezőgazdasági szektor jövője szempontjából?

a) forgatókönyv: minden 2.0-ás GMO teljes mértékben a jelenlegi GMO-jogszabályok hatálya alá esnek. Az uniós élelmiszerbiztonsági és nyomkövethetőségi normák továbbra is teljesülnek.

b) forgatókönyv: az Európai Bizottság és a tagállami jogalkotók az Európai Bíróság döntését követően azonnal meg kell, hogy szólaljanak, és világossá kell tenniük, hogy a 2.0-ás GMO-kat a jelenlegi GMO-törvények alapján fogják szabályozni. Ennek hiányában szabályozási káosz alakulhat ki az élelmiszer-szektorban.

Ha teljes mértékben GMO-ként szabályozzák a 2.0-ás GMO-kat, akkor megfelelő hatásvizsgálatokat lehet végezni, monitorozni lehet őket, és vészhelyzet esetén vissza lehet őket vonni az élelmiszerláncból. A hatóságoknak teljes mértékű GMO-nyomkövethetőségre van szükségük, hogy teljesíteni tudják az élelmiszerbiztonsági jogszabályok alkalmazásához fűződő szerepüket. A szabályozásban levő bármely hiányosság piaci torzulásokhoz vezethet a hagyományos illetve az ökológiai gazdálkodásból származó élelmiszerek területén, és alááshatja a GMO-mentes élelmiszerek piacát és a GMO-mentes gazdálkodást az EU-ban. Amennyiben a 2.0-ás GMO-ok elkerülik az uniós szabályozást, bármely lehetséges negatív élelmiszerbiztonsági, takarmánybiztonsági vagy környezeti hatás ellenőrizetlen maradna. Az európai fogyasztók, gazdák és nemesítők számára gondot jelentene a génmódosított termékek elkerülése.

A génmódosított összetevők elkerülésére az ellátási láncban, és a GMO-k teljes átláthatóságának biztosítására tett több mint egy évtizednyi befektetést követően, ha most nem lépünk, a teljes élelmiszeripari ágazat veszélybe kerülne az Európai Unióban. [4]

c) forgatókönyv: az Európai Bíróság döntését követően azonnal az Európai Bizottságnak és a tagállami jogalkotóknak azonnal tisztázniuk kell, milyen lépéseket kívánnak tenni azért, hogy biztosítsák: a 2.0-ás GMO-kat a jelenlegi GMO-jogszabályok alapján fogják szabályozni. Ennek hiányában szabályozási káosz alakulhat ki az élelmiszer-szektorban (lásd fentebb, a b. pontnál).

Magyarország alaptörvényben rögzített génmódosítás-mentessége is veszélybe kerül, amennyiben ezek a 2.0-ás GMO-k ellenőrizetlenül köztermesztésbe kerülnek Európában,

elszennyezve a környezetünket és a végén a tányérunkon kötnének ki. Amennyiben bármiféle bizonytalanság van a 2.0-ás génmódosított szervezetekkel kapcsolatos döntésben, az Európai Bizottság és a tagállami kormányok feladata, hogy napokon vagy heteken belül álljanak ki biztosítsák, hogy az ezzel a módszerrel előállított termények hasonló hatásvizsgálat alá esnek mint más génmódosított növények, hogy elkerülhessük az élelmiszer-ágazatban okozott tartós károkat – emelte ki Fidrich Róbert, a Magyar Természetvédők Szövetségének programvezetője.

Jegyzetek:

[1] A C-528/16 sz. ügy az Európai Bíróság honlapján: <https://bit.ly/2LHUdMm>

[2] https://mtvsz.hu/hatso_ajto_az_uj_genmodositott_szervezeteknek

[3] A 2018/18 EK irányelv 3. cikkének 1.B. melléklete sorolja fel azokat a módszereket, amelyek kivételt képeznek az EU GMO-szabályainak hatálya alól
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0018>

[4] Vezető német áruházláncok és élelmiszertermelő vállalatok (köztük a Lidl, Spar, REWE) levélben fordultak az Európai Bizottsághoz, amelyen szorgalmazzák, hogy az ún. "új génmódosítási technológiákat" alkalmazó technológiákkal előállított termékeket és szervezeteket GMO-nak kell minősíteni, és ennek megfelelő szigorú szabályozás alá kell esniük, génmódosított termék kell őket jelölni és biztosítani kell a nyomonkövethetőségüket is.
<http://www.gentechnikfrei.at/handel-und-hersteller-fordern-klare-regulierung-der-neuen-gentechnik>